

การศึกษาสมรรถนะของครูดนตรีด้านความสามารถทางดนตรีในโรงเรียน

ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

A Study Competency of Music Teacher of Musical Ability

at Secondary School, Buriram Province

วรรณะ ศาลางาม¹ อธิ ปัญญาอินทร์² ธนพล ตีรชาติ³

¹ นักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
wannasala3128@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
thiti.py@bru.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
thanapol.tr@bru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านความสามารถของครูดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากภาคสนามโดยวิธีการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนดนตรีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์อย่างเป็นทางการ แล้วนำข้อมูลมาจำแนก เรียบเรียง และวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุง

พบว่า ครูผู้สอนดนตรีในจังหวัดบุรีรัมย์นั้น มีทั้งที่มีคุณวุฒิทางดนตรีและไม่มีคุณวุฒิทางดนตรี ซึ่งครูผู้สอนมีความสามารถทำวงดนตรีในโรงเรียนและการบรรเลงดนตรี และสามารถดูแลรักษาเครื่องดนตรีได้ แต่ไม่สามารถซ่อมเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ได้ ต้องส่งร้านซ่อมอย่างเดียว โดยครูดนตรีไทยสามารถเล่นได้ทุกเครื่องในวง ครูดนตรีสากล เล่นเครื่องมือเอกตนเองได้และเล่นเครื่องมืออื่นได้ตามความสนใจส่วนบุคคล ครูดนตรีพื้นบ้านมีความสามารถหลากหลาย และทั้งหมดสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างไม่มีอุปสรรค

จากการวิจัยครูผู้สอนดนตรีมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรดนตรีหรือการจัดแผนการเรียนของสถาบันที่ผลิตครูดนตรีให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเพื่อประโยชน์ของการศึกษาดนตรีในประเทศไทยสืบต่อไป

คำสำคัญ : สมรรถนะ, ครูดนตรี, ความสามารถทางดนตรี, โรงเรียนมัธยมศึกษา, จังหวัดบุรีรัมย์

ABSTRACT

This study aimed to study competency of music teacher of ability in music at secondary school, Buriram Province. The questionnaire was used as a research tool for collecting the data from the teachers secondary school, Buriram Province. The data were analyzed by using descriptive analysis.

The result of this study was found that there two group of music teachers in Buriram who have degree in Music and none. The music teachers can built up their music band in a school and can teach music including and can take care of music instruments but they cannot repair electrical music instruments, whenever they have a problem with music instruments, they have to take to the music shop. Thai classical music teachers, western music teachers and folk music teachers. They can provide learning activities by using music at the secondary school.

The finding suggested that the music teacher should develop music curriculum or lesson plan of their school to prepare a good music teacher who can teach not just only Thai classical music but western music also.

Key Words: Competency, Music Teacher, Musical Ability, Secondary School, Buriram Province

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574 ได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรม รองรับความต้องการของตลาดแรงงานและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเงินเพื่อการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 28)

ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู พบว่า ครูบางส่วนไม่เก่ง ขาดองค์ความรู้ในเรื่องที่สอน ขาดเทคนิคการสอน การเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถานการณ์จริง องค์ความรู้ที่มีอยู่ขาดความทันสมัย ขาดการเรียนรู้ มีครูจำนวนมากที่สอนไม่ตรงเอก ไม่ตรงสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ภาระงานที่นอกเหนือจากงานสอนมีเป็นจำนวนมาก ทั้งงานตามฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียนแล้วยังมี การประชุม สัมมนา อบรมต่างๆ และการประเมินโรงเรียน ทำให้ใช้ชั่วโมงการสอนไม่มีประสิทธิภาพ และครูหลาย

คนประสบปัญหาหนี้สินทำให้ไม่มีกำลังใจในการสอน ต้องใช้เวลาหารายได้พิเศษมากกว่าการทุ่มเทเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 30)

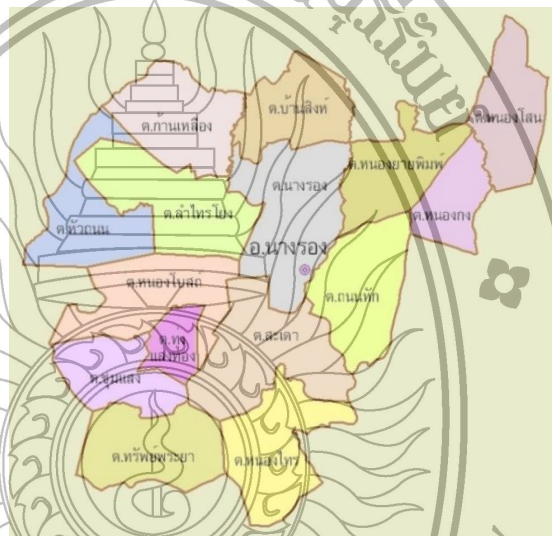
จากที่กล่าวมาจึงทำให้ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติให้สูงขึ้น ครูผู้สอนนอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่างๆ อย่างลึกซึ้งแล้วยังมีความจำเป็นต้องมีทักษะการปฏิบัติงานอย่าง เป็นระบบด้วย อันจะทำให้คุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศสูงขึ้น ดังนั้นครูจึงควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถที่จะนำทักษะต่างๆ ที่สำคัญและจำเป็นเหล่านี้ไปใช้ในการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นครือมืออาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 79) สอดคล้องกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2550 : 145) กล่าวว่า ครูต้องมีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ที่ทันสมัย กว้างขวาง รู้เท่าทันโลก ก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบด้าน จึงควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต่อไป

The Music Educators National Conference (2001 : ออนไลน์) ได้กำหนดสมรรถนะของครูดนตรี ที่ต้องกระทำได้ มีดังนี้ 1) ปฏิบัติดนตรีด้วยความเข้าใจและใช้เทคนิคด้วยความคล่องแคล่ว ด้านการเล่นคลอ การขับร้อง การอำนวยการเพลง และสามารถประเมินดนตรีปฏิบัติได้ 2) สามารถสร้างบทประพันธ์ด้วยลีลาดนตรีที่หลากหลายและอธิบายงานเรียบเรียงเสียงประสาน ที่ทำขึ้นเพื่อใช้ฝึกในโรงเรียนได้ 3) ครูดนตรีศึกษาจะต้องวิเคราะห์ อธิบาย พรรณนา ในงานหรือบทประพันธ์อื่นๆ ได้ 4) ครูดนตรีศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติแห่งอาชีพโดยสามารถที่จะสื่อสารแสดงปรัชญาทางดนตรีกับผู้เรียน เข้าใจปัญหาการเรียนของผู้เรียนที่มีปัญหาทางดนตรี อุทิศเวลาให้กับการสอน และปรับปรุงเทคนิคการสอนอยู่เสมอ

นอกจากนี้ดนตรีเป็นแขนงหนึ่งของสาระความรู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการให้การศึกษา ดนตรีกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความมีดนตรีตามความสามารถของแต่ละบุคคลจนถึงที่สุด ทั้งในฐานะผู้แสดงดนตรีและผู้ฟังดนตรี ดังนั้นดนตรีศึกษาจึงมีความหมาย 2 นัย ขอบพูดถึงด้านการผลิตครูที่สามารถสอนดนตรีให้กับผู้ที่มีพรสวรรค์ จะยึดดนตรีเป็นอาชีพ และผลิตนักวิชาการดนตรีศึกษา เพื่อการจัดการทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เช่น หลักสูตร การสอน สื่อ เทคโนโลยี การวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการให้วงการดนตรีศึกษาก้าวไกลต่อไป (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555 : 13 – 21)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 66 แห่ง ในปีการศึกษา 2560 มีผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำการ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาจำนวน 3,099 คน ซึ่งจากการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่ผ่านมามีพบว่า ปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน รองลงมา เป็นปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน จากการออกประเมินผลและนิเทศภายในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระ ดนตรี) พบว่า ครูผู้สอนดนตรีไทย ขาดความรู้ ความชำนาญและทักษะ ครูไม่มีคุณวุฒิทางด้านการสอนดนตรีไทย ครูไม่มีคุณวุฒิทางด้านการสอนดนตรีและนาฏศิลป์โดยตรง ด้านความสามารถทางดนตรีนั้นครูผู้สอนบรรเลงเครื่องดนตรีได้จริงแต่ขาดเทคนิควิธีการ ความชำนาญ ด้านเครื่องดนตรี พบว่า โรงเรียนแต่ละโรงเรียน

มีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะจัดซื้อและไม่มีงบประมาณซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่มีอยู่ ขาดการดูแลรักษาและด้อยคุณภาพ เวลาซ้อมดนตรีไม่มีห้องดนตรีโดยเฉพาะที่เก็บเสียงได้ เครื่องดนตรีมีน้อยไม่ครบชุด บางโรงเรียนไม่มีเลยหรือบางโรงเรียนมีเครื่องดนตรีแต่ไม่มีครูผู้สอน ด้านนักเรียน พบว่านักเรียนไม่ให้ความสนใจเรื่องดนตรี มุ่งทางวิชาการ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองไม่ค่อยสนับสนุนนักเรียนขาดพื้นฐานขาดความรู้ขาดทักษะมีความพร้อมไม่เท่ากันขาดความอดทน นักเรียนไม่สามารถจัดหาเครื่องดนตรีมาเรียนเองได้เนื่องจากยากจนจึงทำให้ไม่สนใจและไม่สามารถฝึกเวลาได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32, 2560 : 3 - 4)

(ที่มา: http://r03.tdd.go.th/MIS/MAIN/BR/BR_04.html : สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560)

จากที่กล่าวมาแล้วเห็นได้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาสมรรถนะของครูดนตรีมาก เพราะว่าจะมีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ตามสภาพที่เป็นจริงในขณะนี้ และหาทางพัฒนาครูดนตรีให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว วิชาดนตรีที่อยู่ในกลุ่มสาระศิลปะ จึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นวิชาบังคับ (สาระพื้นฐาน) และส่วนที่เป็นวิชาเลือกเสรี (สาระเพิ่มเติม) ผู้ที่จะสามารถทำการจัดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดคือครูผู้สอน ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในสาขานั้นๆ และบุคคลนั้นควรจะเป็นบุคคลที่จบการศึกษามาโดยตรงทางสาขานั้น กล่าวคือต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาตรงตามลักษณะวิชาที่สอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดหัวข้อในการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของครูดนตรีโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาครูดนตรี และยังช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างๆ และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน พัฒนาบุคลากรและปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์สำหรับครูต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านความสามารถทางดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

3.1 ขอบเขตของการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนรายวิชาดนตรีของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 66 โรงเรียน และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้บุคคลผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 คน

3.1.2 ขอบเขตระยะเวลา การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนสิงหาคม – ธันวาคม ในปีการศึกษา 2560

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แบบสัมภาษณ์

3.2.1.1 ผู้วิจัยติดต่องานวิชาการและบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อให้ออกหนังสือถึงครุดนตรี เพื่อสัมภาษณ์

3.2.1.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ครุดนตรีโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยวิธีการตั้งคำถามตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำขึ้นซึ่งเป็นประเด็นสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาความสามารถของครุดนตรีโดยการพูดคุยและจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ ใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยติดต่องานวิชาการและบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เพื่อให้ออกหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขออนุเคราะห์ให้ครุดนตรีในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างบุคคลผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

4. ผลการวิจัย

ความสามารถทางดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนดนตรี จำนวนร้อยละ 15 ไม่มีคุณวุฒิทางดนตรีโดยมีสาเหตุที่ต้องรับภาระงานสอนทางดนตรีอย่างหลากหลาย เช่น รับงานสอนแทนครูท่านเก่าที่ย้ายไป ครูผู้สอนที่สถานศึกษาไม่เพียงพอ และอีกร้อยละ 85 มีคุณวุฒิทางดนตรี ซึ่งสามารถแยกออกเป็น ดังนี้ จบด้านดนตรีสากล จบด้านดนตรีไทย และจบด้านดนตรีพื้นบ้าน จากการสัมภาษณ์ 6 คำถามหลักด้านสมรรถนะทางความสามารถทางดนตรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ

4.1 ความสามารถทางด้านดนตรี

4.1.1 ความสามารถในการบรรเลงดนตรี พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์สามารถบรรเลงดนตรีสากลร้อยละ 50 ดนตรีไทยร้อยละ 30 และดนตรีพื้นบ้านร้อยละ 20 โดยเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงได้อย่างหลากหลาย เช่น

ดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ โปงลาง พิณ แคน โหวด เป็นต้น

ดนตรีไทย ได้แก่ ขลุ่ยเพียงออ ระนาดเอก ซออู้ ซอด้วง เป็นต้น

ดนตรีสากล ได้แก่ อัลโตแซกโซโฟน เทเนอร์แซกโซโฟน เปียโน กีตาร์ กลองชุด ทรัมเป็ต ทรอมโบน เปียโน เบส คีย์บอร์ด เป็นต้น

4.1.2 ความสามารถในการอ่านโน้ตดนตรีไทยและดนตรีสากล และมีผู้ให้สัมภาษณ์ประมาณร้อยละ 10 ไม่สามารถอ่านโน้ตดนตรีไทยและดนตรีสากลได้

4.2 ความสามารถในการปฏิบัติเครื่องดนตรีมีความชำนาญในเทคนิควิธีการ

พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความสามารถในการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ตนเองชำนาญในเทคนิควิธีการ คือ มีผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยประมาณร้อยละ 4 เล่นเครื่องดนตรีไม่ค่อยชำนาญ และนอกจากนั้นร้อยละ 96 มีความชำนาญในการบรรเลงโดยแยกประเด็นได้ดังนี้ คือ 1) เล่นดนตรีได้อย่างชำนาญในเทคนิควิธีการ เนื่องจาก เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นและทำงานอย่างสม่ำเสมอ สามารถบรรเลงแบบด้นสด (Improvisation) ได้ นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการใช้เทคนิคการบรรเลงต่างๆแบบง่ายๆ ได้ 2) ด้านความสามารถทางด้านดนตรีไทย พบว่าครูผู้สอนที่มีความรับผิดชอบในการสอนดนตรีไทย มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยอย่างคล่องแคล่ว โดยพบว่าความสามารถด้านการบรรเลงรวมวงเครื่องสาย เป็นทักษะที่ครูผู้สอนมีมากที่สุดประมาณร้อยละ 98

4.3 ความสามารถในการเป็นสร้างวงดนตรี

จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนดนตรี จำนวนร้อยละ 15 ไม่มีคุณวุฒิทางดนตรีแต่สามารถทำวงโปงลางได้เนื่องจากเคยเป็นนักดนตรีวงโปงลางตอนเรียนมัธยมศึกษา และอีกร้อยละ 85 มีคุณวุฒิทางดนตรี ซึ่งสามารถทำวงโปงลาง วงอังกะลุง วงปี่พาทย์ วงเครื่องสายผสมวงปี่พาทย์ไม้นวม วงดนตรีลูกทุ่ง วงโยธวาทิต วงสตริง และวงไฟล์คซอง เป็นต้น

ภาพที่ 2 วงสตริง วงโฟล์คซอง และวงดนตรีไทย

4.4 ความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีที่ตนชื่นชอบ

พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีโดยแยกตามวุฒิการศึกษา ดังนี้ 1) ครูผู้สอนที่จบด้านดนตรีสากล พบว่า สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีสากลได้มากที่สุด คือ 10 ชิ้น และสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้น้อยที่สุด คือ 1 ชิ้น 2) ครูผู้สอนที่จบด้านดนตรีไทย สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้ทุกๆชิ้น และสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีสากลได้บางชิ้น 3) ครูผู้สอนที่จบด้านดนตรีพื้นบ้าน สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ได้ 6 ชิ้น และสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีไทยได้บางเครื่อง 4) ครูผู้สอนที่ไม่ได้จบด้านดนตรีโดยตรง เนื่องจากเคยอบรมดนตรี และเคยเป็นนักดนตรีตอนเรียนมัธยมศึกษา แต่สามารถทำวงดนตรีพื้นบ้านได้ สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านได้บางเครื่อง

ภาพที่ 3 ความสามารถของครูด้านดนตรี

4.5 ความสามารถในการดนตรี (อิมโพรไวส์) เกลารวมวงสตริงหรือรวมวงดนตรีไทย

ได้

พบว่าครูผู้สอนดนตรีส่วนน้อย ไม่สามารถรู้วิธีการดนตรีวงสตริงหรือรวมวงดนตรีไทย จบด้านดนตรีโดยตรง และพบว่า ครูดนตรีส่วนมากสามารถรู้วิธีการดนตรีวงสตริง วงโฟล์คซองโดยใช้ กีตาร์ คีย์บอร์ด เป็นต้น และครูดนตรีไทยสามารถรู้วิธีการดนตรีวงรวมวงดนตรีไทยได้

4.6 ความสามารถในการซ่อม ดูแล บำรุงรักษาเครื่องดนตรี และปฏิบัติเครื่องดนตรี

หลากหลาย

4.6.1 ความสามารถในการซ่อม ดูแล บำรุงรักษาเครื่องดนตรี พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความสามารถในการดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่ตนเองมีส่วนในการดูแลรับผิดชอบได้ คือ 1) ไม่สามารถซ่อมเครื่องดนตรีสากล และ หากมีปัญหาเครื่องต่างๆ การแก้ปัญหาคือ ส่งร้านซ่อม แจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาช่วยเหลือ และแก้ไข 2) สามารถปรับตั้งเสียงและเช็ดตัวพิคกีตาร์ไฟฟ้าได้ 3) ครูดนตรีไทยสามารถซ่อมเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชิ้น สามารถดูแล รักษาเครื่องได้

4.6.2 ความสามารถในการปฏิบัติเครื่องดนตรีหลากหลายพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความสามารถในการปฏิบัติเครื่องดนตรีแต่ละแขนงเครื่องอย่างหลากหลาย และนอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยและสากลได้ โดยส่วนใหญ่ปฏิบัติได้บางเครื่อง ในส่วนของการปฏิบัติเครื่องดนตรีบางชนิดที่มีความซับซ้อน เช่น เปียโนพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนมีความสามารถในการปฏิบัติบรรเลงเพลงคลาสสิกได้โดยสามารถแยกประสาทซ้าย ขวา และสามารถเล่นเพลงในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น เพลงสตริงตามกระแสนิยม เพลงพระราชนิพนธ์ เป็นต้น ในส่วนของความสามารถด้านดนตรีไทยพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยได้อย่างดีเกินกว่าร้อยละ 85 ของครูสอนดนตรีไทย

ภาพที่ 4 การดูแล รักษาเครื่องยนต์

5. การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถนะของครูดนตรีด้านความสามารถทางดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ครูผู้สอนในรายวิชาดนตรี สามารถแยกออกได้ คือ ครูที่จบวุฒิทางการศึกษาทางดนตรีโดยตรงและครูที่ไม่จบวุฒิทางการศึกษาแต่สามารถทำวงดนตรีได้หรือสอนแทนครูท่านเก่าที่ย้ายไป และครูผู้สอนที่สถานศึกษาไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเอี่ยมเดือน ตั้งเจริญถาวร (2557 : 53 -54) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น : กรณีศึกษาโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ระยอง ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า ขาดครูที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการที่มีความรู้ด้านดนตรี ผู้บริหารแก้ไขปัญหาโดยรับสมัครครูผู้สอนอัตราจ้างวิชาดนตรี และครูผู้สอนขาดประสบการณ์ในการวางแผนการสอน ผู้บริหารแก้ไขปัญหาโดยจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้ ให้คำชี้แนะแก่ครูผู้สอน ด้านความรู้ความสามารถของครูดนตรี ครูผู้สอนดนตรีมีความสามารถทำวงดนตรีในโรงเรียนและการบรรเลงดนตรี และสามารถดูแล รักษาเครื่องดนตรีได้ แต่ไม่สามารถซ่อมเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ได้ ต้องส่งร้านซ่อมอย่างเดียว โดยครูดนตรีไทยสามารถเล่นได้ทุกเครื่องในวง ครูดนตรีสากล เล่นเครื่องมือเอกตนเองได้และเล่นเครื่องมืออื่นได้ตามความสนใจส่วนบุคคล ครูดนตรีพื้นบ้านมีความสามารถหลากหลาย และทั้งหมดสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างไม่มีอุปสรรค โดยมีข้อเสนอแนะควรมีการปรับปรุงหลักสูตรดนตรีหรือการจัดแผนการเรียนของสถาบันที่ผลิตครูดนตรีให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งควรส่งเสริมให้ครูดนตรีควรได้รับการอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถทางดนตรีด้านทฤษฎีและปฏิบัติทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ซึ่งสอดคล้องกับอาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2557 : 96) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาการฝึกอบรมกิจกรรมการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาการฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 3 หน่วย คือ

หน่วยที่ 1 หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (สาระดนตรี) หน่วยที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านดนตรี และหน่วยที่ 3 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน 2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 จากการประชุมสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญกลุ่ม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ดี มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง และเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาได้จริง ส่วนผลการประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น ก็สอดคล้องกับงานวิจัยชินกร ต. เทียนประเสริฐ (2551 : 20 – 22) ได้กล่าวถึง The National Association of Schools of Music ในสหรัฐอเมริกา สมาคมโรงเรียนดนตรีแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายของผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางดนตรีศึกษาไว้ 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ ด้านการปฏิบัติ (Performance) ด้านทักษะการฟัง และการวิเคราะห์ (Aural Skills and Analysis) ด้านการประพันธ์และการด้นสด (Composition and Improvisation) ด้านประวัติและเพลงที่พร้อมแสดงออก (History and Repertory) ด้านประวัติและเพลงที่พร้อมแสดงออก (History and Repertory) ด้านการสังเคราะห์ (Synthesis) และด้านสมรรถนะการสอน (Teaching Competencies)

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องสมรรถนะของครูดนตรีด้านการปฏิบัติได้ดังนี้ คือ ครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถแยกออกได้ คือ ครูที่จบวุฒิต่างการศึกษาทางดนตรีโดยตรงและครูที่ไม่จบวุฒิต่างการศึกษาแต่สามารถทำวงดนตรีได้หรือสอนแทนครูท่านเก่าที่ย้ายไป และครูผู้สอนที่สถานศึกษาไม่เพียงพอ

เครื่องดนตรีเป็นสมบัติของโรงเรียนกว่าจะได้มาแต่ละชิ้นต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ดังนั้นต้องมีการซ่อม ดูแล รักษา พบว่าครูดนตรีสากลส่วนมากไม่สามารถซ่อมเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ได้ ส่งร้านซ่อมอย่างเดียว ส่วนด้านครูดนตรีไทยส่วนมากสามารถซ่อมเครื่องดนตรีไทยได้ ส่วนการดูแล รักษาเครื่องดนตรีครูส่วนใหญ่สามารถดูแลรักษาเครื่องได้เป็นอย่างดี และด้านปฏิบัติเครื่องดนตรี มีครูผู้สอนส่วนน้อยเล่นเครื่องดนตรีไม่ค่อยชำนาญ ส่วนครูผู้สอนดนตรีที่จบดนตรีโดยตรงสามารถเล่นดนตรีได้ชำนาญ

วงดนตรีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นต้องอาศัยครูผู้สอนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครูที่ไม่ได้จบวุฒิต่างการศึกษาทางดนตรีก็สามารถทำวงดนตรีแต่ไม่คล่องแคล่วต้องจ้างวิทยากรมาช่วย ส่วนครูที่จบด้านดนตรีโดยตรงสามารถทำวงดนตรีในโรงเรียนได้ และสามารถบรรเลงรวมวงได้เลย ได้แก่ วงสตริง วงโฟล์คซอง และวงป๊อปปูล่า

7. ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ มีดังนี้

7.1 ควรจัดทำห้องเรียนเฉพาะสำหรับเรียนดนตรีที่สามารถเก็บเสียงได้

7.2 ควรจัดหาเครื่องดนตรีให้มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนและ
ทดแทนส่วนที่ชำรุดเสียหาย

7.3 ชั่วโมงการสอนดนตรีมีน้อยเกินไปทำให้ครูดนตรีส่วนใหญ่ต้องสอนปฏิบัติเครื่อง
ดนตรีนอกเวลาเรียน

7.4 ในแต่ละโรงเรียนควรมีการกำหนดอัตราให้มีครูดนตรีทั้งทางด้านดนตรีสากลและ
ดนตรีไทย

7.5 ครูดนตรีควรได้รับการส่งเสริมให้เข้าการอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มความรู้
ความสามารถทางดนตรีด้านทฤษฎีและปฏิบัติทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากลมากกว่าการศึกษาต่อ

8. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาการศึกษาสมรรถนะของครูดนตรีด้านความสามารถทางดนตรีในโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบประเด็นที่นักศึกษาวิจัยต่อไปดังนี้

8.1 ศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการสอนดนตรีปฏิบัติใน
ระดับมัธยมศึกษา

8.2 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอบรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทาง
ดนตรีสำหรับครูดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

8.3 ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถทางดนตรีของครูดนตรีใน
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). ผลงานกระทรวงศึกษาธิการในรอบ 2 ปี 2558 – 2559. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

ชินกร ต.เทียนประเสริฐ. (2551). สมรรถนะทางดนตรีของนักศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตร
บัณฑิต โปรแกรมวิชาดนตรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาดนตรี).
มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณรุทธ์ สุทนต์. (2555). ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 9 ฉบับปรับปรุง
แก้ไข). กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยนต์ ชุมจิต. (2550). การศึกษาความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. (2560). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
2560. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). เส้นทางครุมีอาชีพสำหรับครูผู้ช่วย.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564). กรุงเทพฯ : สำนักงาน
ปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ.

เอื้อมเดือน ตั้งเจริญถาวร. (2557). การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะใน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น : กรณีศึกษาโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์
ระยองในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทาง
การศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2557). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการ
เรียนรู้ ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ วิโรฒ.

Menc. (2001). National Standard for Music Education. Available form
<https://www.men.org/publication/book/standards.htm/> [2017 June 22]

